

مفاهیم اساسی حقوق مؤلف^۱ و حقوق وابسته به آن^۲ (۲) ترجمه: ذبیح الله اولاد

کپی رایت (حق مؤلف و مصنف) واژه‌ای حقوقی است که به خالق آثار ادبی و هنری اعطاء شده است. نوع آثاری که تحت کپی رایت حمایت می‌شوند شامل آثار ادبی از قبیل: رمانها یا داستانهای کوتاه، اشعار، بازیها، آثار و کتب مخصوص مراجعات علمی و ادبی و غیره، روزنامه‌ها و برنامه‌های رایانه‌ای، بانکهای اطلاعاتی و فیلمها است. خالق آثار در بهره‌برداری از آثار خود حق انحصاری دارند و استفاده از این حق را می‌توانند تحت شرایط مشخص و توافق شده‌ای به دیگران نیز اعطاء کنند. خالق یک اثر می‌تواند به دیگران نسبت به تکثیر، ترجمه، اقتباس و ... اجازه دهد.

مقاله حاضر بر مبنای گزارشی فراهم شده که با همکاری برنامه عمران سازمان ملل متحد (UNDP) توسط دفتر بین‌الملل سازمان جهانی مالکیت معنوی (WIPO) تهیه گردیده و در کنفرانس جولای ۱۹۹۶ کشورهای آسیا و اقیانوسیه وسیله خانم مری بث پیترز (Miss Mary beth Peters) از ایالات متحده آمریکا به این کنفرانس ارائه گردیده است.

مفاهیم اساسی کپی‌رایت

الف) مقدمه:

«نبوغ بشر منبع همه آثار هنری و اختراعات است. این آثار تضمینی جهت سایشستگی و سزاوار زندگی بودن بشر است. وظیفه کشور است که با کوشش و پشتکار از حمایت هنرها و اختراعات اطمینان حاصل نماید.»

1- Copyright

2- Neighbouring rights

۱- کتیبه مذکور بر بالای راهروی ورودی مقر سازمان جهانی مالکیت معنوی (WIPO)^۱ در ژنو توسط دبیر کل سابق این سازمان آقای دکتر آرپاد بوخس^۲ نوشته شده است. این جملات اهمیت فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی حمایت مؤثر و کافی از مالکیت معنوی را مورد تأکید قرار می‌دهند.

۲- هدف این مقاله عبارت از تشریح مبانی کپی رایت و رویه عملی آن به منظور آماده نمودن زمینه کار جهت مقالاتی که بعداً خواهد آمد، میباشد.

۳- کپی رایت بخشی از مفهوم مالکیت معنوی است که به خالق آن حق مالکیت نسبت به اثر وی می‌دهد و این حق تحت قوانین داخلی اغلب کشورها بمنظور برانگیختن خلاقیت معنوی بشر، در دسترس عموم قرار دادن نتایج و ثمرات این خلاقیت، و حصول اطمینان از اینکه تجارت بین‌المللی کالاها و خدمات که توسط حقوق مالکیت معنوی حمایت گردیده مجاز به رشد و پیشرفت بر مبنای یک سیستم نرم و روان و قوانین داخلی هماهنگ شده و موزون می‌باشد، برسمیت شناخته شده است.

۴- در کشورهای لاتین زبان اصطلاح «مالکیت معنوی» فقط شامل کپی رایت می‌باشد. اما قلمرو بین‌المللی این اصطلاح هم شامل کپی رایت و هم شامل مالکیت صنعتی بود که در نتیجه سیر تکامل تدریجی این دو اتحادیه بین‌المللی که در اواخر قرن نوزدهم بوجود آمد هر دو نوع مالکیت معنوی تحت حمایت واقع شد؛ اتحادیه پاریس که با کنوانسیون پاریس جهت حمایت از مالکیت صنعتی در سال ۱۸۸۳ ایجاد گردید و اتحادیه برن که بر اساس کنوانسیون برن جهت حمایت از آثار ادبی و هنری در سال ۱۸۸۶ تأسیس گردید. بر اساس هر یک از این کنوانسیونها دبیرخانه‌ای تحت عنوان «دفتر بین‌المللی» بمنظور انجام مدیریت ایجاد گردید که این دو دبیرخانه در سال ۱۸۹۳ با یکدیگر ادغام گردیدند.

دبیرخانه ادغام شده‌ای که بدین ترتیب حاصل شد تحت عناوین گوناگونی شناخته می‌شد که آخرین این اسامی عبارت بودند از «دفتر بین‌المللی متحد جهت حمایت از مالکیت معنوی» که حروف اول نام فرانسوی آن «BIRPI» بود که بعدها به چیزی تبدیل شد که امروزه بنام (WIPO) شناخته می‌شود.

1- World Intellectual Property Organization

2- Dr. Arpad Bogsch

۵- امروزه اصطلاح «مالکیت معنوی» به نحو وسیعتری بکار برده می‌شود بطوریکه همه خلاقیت‌های ذهنی بشر را در بر می‌گیرد. البته ماده ۲ (VIII) کنوانسیون تأسیس سازمان جهانی مالکیت معنوی، مالکیت معنوی را به این ترتیب تعریف نمی‌کند بلکه لیست موضوعات ذیل را که بوسیله حقوق مالکیت معنوی حمایت می‌گردند، ارائه می‌دهد: کارهای ادبی، هنری و علمی، اجراها یا نمایش‌های هنرمندان، صوت و صدا و پخش برنامه‌های تصویری، اختراعات در همه رشته‌ها یا زمینه‌های تلاش و کوشش بشری، اکتشافات علمی، طرح‌های صنعتی، علائم تجاری، علائم خدماتی، اسامی تجاری و نشانه‌ها و تعینات، حمایت در مقابل رقابت غیر عادلانه و کلیه حقوق دیگر ناشی از فعالیت معنوی در رشته‌های صنعتی، علمی، ادبی و هنری.

۶- مستقیم‌ترین منبع حمایت از مالکیت معنوی، قوانین ملی (حقوق داخلی) است. منابع دیگر شامل اسناد حقوقی مراجع یا تشکلهای منطقه‌ای متشکل از گروه کشورها (از قبیل دستورالعمل‌های صادره از اتحادیه اروپا)، قراردادهای دو جانبه یا همه جانبه بین کشورها که حاوی مقرراتی راجع به مالکیت معنوی است (از قبیل قرارداد تجارت آزاد آمریکای شمالی)، و قراردادهای چند جانبه از قبیل کنوانسیون برن و موافقت نامه اخیر راجع به جنبه‌های تجاری حقوق مالکیت معنوی (موافقت نامه TRIPS)^۱، منعقد شده بر اساس مذاکرات دور اروگوئه تحت گات (GATT)^۲ سابق (که اکنون WTO)^۳ می‌باشد (سازمان تجارت جهانی).

مالکیت

۷- به منظور دستیابی به درک بهتر و کاملتر از مفهوم مالکیت معنوی، مفید خواهد بود که به طور کلی از مفهوم «مالکیت» شروع کنیم. مهمترین خصوصیت مالکیت اینست که مالک یا دارنده آن میتواند هر طور که می‌خواهد از آن استفاده کند. هیچ فرد دیگری نمی‌تواند بدون اجازه مالک بطور قانونی از ملک یا مال او استفاده کند. صاحب ملک یا مال می‌تواند شخص حقیقی و یا شخص حقوقی مانند یک شرکت باشد.

1- Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights

2- General Agreement on Trade and Tarifs

3- World Trade Organization

۸- بطور کلی سه نوع مالکیت وجود دارد: یک نوع مالکیت مشتمل بر اشیاء منقول است مانند مالکیت ساعت مچی، اتومبیل یا لوازم منزل این نوع مالکیت در برخی سیستم‌های حقوقی بعنوان «مالکیت منقول»^۱ شناخته شده است. هیچ کس بجز صاحب یا مالک ساعت مچی، اتومبیل یا لوازم منزل نمی‌تواند از این موارد مالکیت استفاده نماید. به این حقوق قانونی «حقوق انحصاری»^۲ می‌گویند زیرا مالک دارای حقوق انحصاری در استفاده از مال خود می‌باشد. طبیعی است که مالک می‌تواند به دیگران اجازه دهد که از مال او استفاده کنند اما بدون چنین مجوزی استفاده دیگران غیرقانونی است.

۹- نوع دوم مالکیت «مالکیت غیرمنقول»^۳ یا آنطوری که برخی اوقات شناخته می‌شود «مالکیت واقعی»^۴ است. زمین و اشیائی که بطور دائم روی آن نصب شده‌اند از قبیل منزل، اموال غیر منقول می‌باشند زیرا این اموال قابل حرکت دادن و جابجائی نمی‌باشند (و یا جابجائی آن مستلزم ایراد خسارت است).

۱۰- نوع سوم مالکیت «مالکیت معنوی»^۵ است که از خلاقیت‌های ذهن بشر یعنی هوش یا درک بشر حمایت می‌کند. بدین جهت است که این نوع مالکیت را «مالکیت معنوی» نامیده‌اند.

مالکیت معنوی

۱۱- همانطوری که فوقاً اشاره شد مالکیت معنوی به دو شاخه تقسیم گردیده؛ «مالکیت صنعتی» که از اختراعات حمایت می‌کند، و «کپی‌رایت» که از آثار ادبی و هنری و همچنین خلاقیت‌های در زمینه باصطلاح «حقوق وابسته» حمایت می‌نماید. هرچند انواع دیگری از مالکیت معنوی نیز وجود دارد، مع الوصف جهت مقاصد این مقاله مفید است که تمایز بین مالکیت صنعتی و کپی‌رایت از نظر اختلاف اساسی بین اختراعات و آثار ادبی و هنری روشن گردد.

- 1- Movable Property
- 2- Exclusive Rights
- 3- Immovable Property
- 4- Real Property
- 5- Intellectual Property

۱۲- اختراعات را می‌توان (به مفهوم غیر حقوقی آن) بعنوان راه‌حلهای جدید برای مشکلات فنی و تکنیکی تعریف کرد. این راه‌حلهای جدید ایده‌ها و عقایدی هستند که قابل حمایت می‌باشند و تحت قانون ثبت اختراع ضرورتی به ارائه آن در یک قالب و یا شکل فیزیکی نیست. بنابراین حمایتی که به مخترعین اعطاء می‌شود عبارت از حمایت در مقابل هرگونه استفاده غیر مجاز دیگران از موضوع اختراع است. حتی شخصی که بعداً و بطور مستقل همان اختراع را بعمل می‌آورد، بدون اینکه آتراکپی و تقلید نموده باشد و بدون اینکه از کار مخترع اول آگاهی داشته باشد، مع الوصف باید قبل از بهره‌برداری آن مجوز کسب نماید.

۱۳- آثار ادبی و هنری شامل کتب، موسیقی، آثار هنرهای تجسمی از قبیل نقاشی و مجسمه‌سازی و کارهای متکی به تکنولوژی مانند برنامه‌های کامپیوتری و پایگاههای اطلاعاتی الکترونیکی می‌باشد و بر خلاف حمایت از اختراعات، قانون کپی‌رایت از شکل بیان عقیده حمایت می‌کند نه خود عقیده. خلاقیتی که تحت کپی‌رایت حمایت می‌شود عبارتست از خلاقیت در انتخاب و ترتیب کلمات، نوت‌های موسیقی، رنگها و شکلیها. قانون کپی‌رایت از صاحب کپی‌رایت در رابطه با کار ادبی یا هنری وی در مقابل آنهایی که کار او را کپی می‌کنند و یا بطریق دیگر فرم یا شکلی را که در قالب آن کار یا اثر اصلی توسط نویسنده بیان گردیده برداشت یا مورد سوء استفاده قرار می‌دهند، حمایت می‌کند.

۱۴- از این اختلاف اساسی بین اختراعات و آثار ادبی و هنری میتوان دریافت که حمایت قانونی فراهم شده جهت هر یک از اینها نیز متفاوت است. از آنجاکه حمایت از اختراعات یک حق انحصاری در بهره‌برداری از یک عقیده یا فکر فراهم می‌سازد، طول مدت این حمایت کوتاه است. معمولاً حدود ۲۰ سال می‌باشد. این حقیقت که اختراع تحت حمایت می‌باشد بایستی به اطلاع عموم نیز برسد. بایستی یک آگهی رسمی مبنی بر اینکه یک اختراع خاص که بطور کامل تشریح گردیده، بمدت سنوات مشخص و معین، در تملک مالک خاصی است، بعمل آید، عبارت دیگر اختراع حمایت شده باید در یک دفتر رسمی جهت اطلاع عموم فاش شود و مالک آن نیز اطمینان حاصل کند که اختراع او در دفتر ثبت می‌گردد.

۱۵- بالعکس، حمایت حقوقی از آثار ادبی و هنری تحت کپی‌رایت فقط استفاده

غیر مجاز از بیان عقیده و فکر را جلوگیری می‌نماید. شخصی که عقیده و فکری را جهت اطلاع عموم فاش ساخته نمی‌تواند بدون برخورداری از حمایت تحت قانون ثبت اختراع از استفاده اشخاص ثالث نسبت به این عقیده یا فکر جلوگیری نماید. بنابراین دوره حمایت می‌تواند خیلی طولانی‌تر از مورد حمایت از عقاید و افکار باشد بدون اینکه در این رابطه لطمه و صدمه‌ای به منافع عموم وارد شود. مضاف بر این ممکن است قانون اعلامی باشد (کما اینکه در اغلب کشورها چنین است)، به عبارت دیگر ممکن است قانون مقرر دارد که نویسنده کار اصلی این حق را دارد که اشخاص دیگر را از تقلید یا کپی برداری یا هر نوع استفاده دیگر نسبت به اثر خود جلوگیری نماید. بر اساس قانون کپی‌رایت ضرورتی به داشتن یک دفتر عمومی ثبت آثار حمایت شده بوسیله کپی‌رایت نمی‌باشد.

(ب) کپی‌رایت (حق مؤلف و مصنف):

۱۶- آنچه فوقاً ذکر شد فقط یک مقدمه بود. بخش بعدی این مقاله به تشریح ساختار کلی مقررات کپی‌رایت خواهد پرداخت و به بخشهای ذیل تقسیم‌بندی می‌شود:

(۱) آثاری که تحت کپی‌رایت حمایت می‌شوند (۲) حقوق اعطاء شده به دارنده یا مالک کپی‌رایت (۳) دامنه شمول یا قلمرو این حقوق (محدودیت‌های وارده بر این حقوق) (۴) مالکیت و انتقال کپی‌رایت (۵) و اعمال و اجرای این حقوق.

(۱) آثار حمایت شده:

۱۷- بخشی از ماده ۲ کنوانسیون برن به شرح ذیل مقرر می‌دارد:

«اصطلاح آثار ادبی و هنری» شامل هرگونه محصول یا تولید در حوزه ادبی، هنری و علمی صرفنظر از سبک یا شکل آن خواهد بود، از قبیل کتب، جزوات و سایر نوشتجات، سخنرانیها، خطابه‌ها، موعظه‌ها یا اندرزها و سایر آثار با همان ماهیت و طبیعت؛ آثار دراماتیک یا آثار موزیکال دراماتیک؛ آثار مربوط به حرکات موزون و هنر رقص آرائی (در تئاتر و غیره) و برنامه‌های سرگرم کننده در نمایشهایی که

بصورت بی صدا و گنگ اجرا می شود؛ قطعات ترکیبات موسیقی همراه با کلمات یا بدون کلمات، آثار سینماتوگرافی که به آنها کارهای تلفیق شده یا یکسان که با یک فرآیند مشابه در قالب سینماتوگرافی ابراز یا بیان شده؛ آثار رسم، نقاشی، معماری (سبک معماری)، مجسمه سازی، حکاکی و حجاری (روی سنگ)، آثار عکاسی (فتوگرافی) که به آنها کارهای تلفیق شده یا یکسان که با یک فرآیند مشابه در قالب فتوگرافی ابراز یا بیان شده، آثار مربوط به هنر کاربردی؛ تمثالها یا تصاویر، نقشه ها، برنامه یا طرحها، پیش نویسهای آزمایش چیزی (نقشه های ساده) و آثار سه بعدی مربوط به جغرافی، توپوگرافی (مساحی یا نقشه برداری زمین)، معماری یا علوم... ترجمه، جرح و تعدیل (اقتباس)، نظم و ترتیب های موسیقی و سایر تغییرات مربوط به یک اثر ادبی یا هنری به عنوان آثار اصیل بدون اینکه لطمه ای به کپی رایت در کار اصیل وارد شود، حمایت خواهد شد... مجموعه آثار ادبی و هنری از قبیل دایرةالمعارف ها و گلچین های ادبی (منتخبات نظم و نثر) که به جهت ترتیب و انتخاب محتویات آنها بدون اینکه در هر یک از آثار که بخشی از این قبیل مجموعه ها را تشکیل می دهند لطمه ای به کپی رایت وارد شود، در بردارنده خلاقیت معنوی هستند نیز حمایت خواهد شد.»

۱۸- از این ماده میتوان دریافت که کپی رایت شامل تولید یا خلق هرگونه اثر در قلمرو ادبی، علمی و هنری با هر شکل و قالب و اسلوب بیان می باشد. اصطلاح «آثار ادبی و هنری» یک مفهوم کلی است جهت حمایت از کپی رایت که مشتمل بر هرگونه اثر یا کار اصلی نویسندگی است قطع نظر از استحقاق یا شایستگی ادبی و هنری آن (به عبارت دیگر ممکن است اثری به عنوان یک اثر ادبی و هنری شناخته نشود و یا ارزش یک کار ادبی و هنری را نداشته باشد مع الوصف چون اصالت دارد و از دیگری تقلید نشده تحت کپی رایت قابل حمایت است).

۱۹- تمام کشورهایی که عضو کنوانسیون برن هستند و نیز بسیاری دیگر از کشورها تحت قوانین کپی رایت خودشان طبقات یا دستجات آثار مشمول در لیست مذکور را تحت پوشش حمایت قانونی قرار داده اند. این امر نشانگر اینست و مثالهایی را ارائه می دهد نسبت به اینکه منظور از اصطلاح «هرگونه تولید یا محصول در حوزه یا قلمرو ادبی، علمی و هنری» چیست. در لیست مذکور قصد بر این نیست

که سبکها یا اشکال اظهار یا بیانی که با قانون کپی‌رایت حمایت می‌شوند، محدود گردند. این لیست یک لیست جامع و کامل و شامل همه جزئیات نیست. سایر سبکها یا اشکال بیان و اظهار آثاری که در محدوده ادبی، علمی و هنری بوده و در این لیست شامل نگردیده‌اند نیز وسیله بسیاری از قوانین کپی‌رایت حمایت می‌گردند.

۲۰- برنامه‌های رایانه‌ای مثال خوبی از نوع کاری هستند که در لیست موارد مذکور در کنوانسیون برن نامی از آنها به میان نیامده‌است، اما بدون تردید این برنامه‌ها در مفهوم «تولید یا محصول در حوزه ادبی، علمی و هنری» در چهارچوب معنی و مفاد ماده ۲ کنوانسیون گنجانده شده‌است و به درستی برنامه‌های رایانه‌ای تحت قوانین کپی‌رایت برخی کشورها و نیز تحت موافقت‌نامه TRIPS حمایت می‌شوند. یک برنامه رایانه‌ای مجموعه‌ای از آموزشها یا تعلیمات است که به منظور قادر ساختن رایانه جهت اجرا و وظیفه‌ای مشخص عملیات آن را کنترل می‌کند. مانند ذخیره‌سازی و فراخوانی اطلاعات. یک برنامه رایانه‌ای توسط یک برنامه‌نویس (انسان) یا بیشتر تولید می‌شود اما همین برنامه رایانه در سبک یا اسلوب یا شکل بیان نهایی آن فقط مستقیماً توسط ماشین قابل فهم و استنباط می‌گردد (یعنی رایانه) و نه انسان. مثال جدید دیگر از نوع کار یا اثری که در ماده ۲ کنوانسیون برن ذکر می‌شود از آن به میان نیامده ولی بوضوح در مفهوم خلاقیت یا تولید «در قلمرو یا حوزه ادبی، علمی و هنری» شامل گردیده، محصولات رسانه‌های چندگانه می‌باشد. ضمن اینکه تاکنون تعریف حقوقی قابل قبولی در این خصوص ارائه نشده اتفاق آراء یا اجماعی وجود دارد مبنی بر اینکه ترکیب صدا، متن و تصاویر در یک چهارچوب دیجیتال (شماره‌ای) که توسط یک برنامه رایانه‌ای قابل دستیابی می‌گردد، یک بیان یا اظهار اصلی نویسنده را تجسم می‌بخشد که برای توجیه حمایت محصولات رسانه‌های چندگانه تحت پوشش کپی‌رایت کفایت می‌کند.

(۲) حقوق حمایت شده:

۲۱- قبلاً ذکر شد که سه نوع مالکیت وجود دارد مالکیت منقول، مالکیت غیرمنقول و مالکیت معنوی، و اینکه مهمترین مشخصه یا خصوصیت مالکیت عبارت از اینست که صاحب یا مالک می‌تواند از آن مال استفاده کند. البته منظور ما این

نیست که مالک می‌تواند بدون توجه به حقوق و منافع شناخته شده قانونی سایر اعضای جامعه از مال خود استفاده نماید. بعنوان مثال مالک یک اتومبیل می‌تواند آنطور که مایل است از اتومبیل خود استفاده نماید اما این بدان معنی نیست که او بی‌باکانه و از روی بی‌اعتنایی اتومبیل خود را براند و برای دیگران ایجاد خطر نماید و همچنین به این معنی نیست که او مقررات راهنمایی و رانندگی را نادیده انگاشته و زیر پا بگذارد.

۲۲- کپی‌رایت شاخه‌ای از مالکیت معنوی است. مالک یا دارنده کپی‌رایت در یک اثر حمایت شده می‌تواند از کار یا اثر خود آنطور که مایل است استفاده نماید و نیز می‌تواند دیگران را که فاقد اجازه او هستند از استفاده این اثر یا کار جلوگیری نماید. بدین ترتیب، حقوقی که بر اساس قوانین ملی (حقوق داخلی) به صاحب یا مالک کپی‌رایت در یک اثر حمایت شده اعطاء گردیده معمولاً «حقوق انحصاری» است و اجازه استفاده دیگران موقوف و منوط به حقوق و منافی است که قانون برای آنها برسمیت شناخته است.

۲۳- تحت کپی‌رایت دو نوع حقوق برای دارنده آن متصور است: حقوق اقتصادی^۱ که به دارنده این حقوق اجازه دریافت پاداش مالی از دیگران که از اثر او استفاده می‌کنند را فراهم می‌سازد و حقوق اخلاقی^۲ که به نویسنده اجازه می‌دهد اقدامات خاصی را جهت حفظ ارتباط بین خود و اثرش اعمال نماید. حقوق اخلاقی را در همین مقاله متعاقباً توضیح خواهیم داد.

۲۴- سؤال بعدی که باید بررسی کرد اینست که منظور از «استفاده کردن» یک اثر حمایت شده توسط کپی‌رایت چیست؟ اغلب قوانین کپی‌رایت مقرر می‌دارند که نویسنده یا مالک این حقوق حق دارد در رابطه با آن اثر اقدامات خاصی را «اجازه دهد و یا جلوگیری نماید». این اقدامات شامل موارد ذیل است: تکثیر اثر (کپی گرفتن)؛ اجرای عمومی اثر (به اجراء گذاشتن آن در ملاء عام)؛ پخش و انتشار یا ابلاغ اثر به طریق دیگر به مردم؛ ترجمه اثر و جرح و تعدیل یا اقتباس اثر.^۳

1- Economic Rights

2- Moral Rights

3- Adaptation

حق تکثیر و حقوق مربوط به آن

۲۵- یکی از اساسی‌ترین حقوق تحت کپی‌رایت عبارت از حقوقی است که مالک یا دارنده کپی رایت جهت جلوگیری نمودن دیگران از کپی نمودن آثار خود دارا می‌باشد. به عنوان مثال، کپی گرفتن (تقلید کردن) از یک اثر حمایت شده عملی است که توسط ناشر انجام می‌شود ناشری که کپی‌های یک اثر مبتنی بر متن را به عموم مردم توزیع می‌کند خواه در شکل نسخه‌ای چاپی یا رسانه‌های دیجیتال (شماره‌ای - عددی)، مانند دیسک‌های متراکم (CD-ROMS)، به همین ترتیب حق تولیدکننده صوت یا صدا در ساخت و توزیع دیسک‌های متراکم محتوی اجراهای ضبط شده آثار موسیقی تا حدودی بر مبنای مجوز ارائه شده توسط سازنده یا مصنف چنین آثاری جهت تکثیر تصنیفات ضبط شده آنها استوار است. بنابراین حق کنترل عمل تکثیر مبنای حقوقی برای بسیاری از اشکال بهره‌برداری آثار حمایت شده می‌باشد.

۲۶- حقوق دیگری به منظور تضمین رعایت و اجرای حق پایه و اساسی تکثیر در قوانین ملی شناسائی شده‌اند. به عنوان مثال، برخی از قوانین در بردارنده حق اجازه توزیع نسخ آثار میباشند؛ واضح است که اگر مالک کپی‌رایت نتواند توزیع نسخی را که با رضایت او تهیه شده اجازه دهد در این صورت حق تکثیر ارزش اقتصادی ناچیزی را در بر خواهد داشت. حق توزیع معمولاً موقوف به استفاده کامل از اولین فروش یا نحو دیگری از انتقال مالکیت نسخه‌ای خاص است و بدین معنی است که پس از فروش یا انتقال مالکیت نسخه‌ای خاص از اثر یا کار توسط دارنده یا مالک کپی‌رایت، دارنده آن نسخه می‌تواند بدون اینکه نیازی به اجازه مجدد مالک کپی‌رایت باشد از آن بهره‌برداری نماید، به عنوان مثال؛ آن را ببخشد (هدیه کند) و یا حتی مجدداً به فروش برساند. حق دیگری که هر روز بطور گسترده‌تری شناسائی می‌شود، حتی در موافقت‌نامه TRIPS، عبارتست از حق اجازه نسخه‌هایی از دستجات خاصی از آثار، از قبیل آثار موسیقی شامل علائم صوتی، آثار سمعی و بصری و برنامه‌های رایانه‌ای. حق اجازه قابل توجیه است زیرا که پیشرفتهای تکنولوژیکی این امر را بسیار سهل نموده که اینگونه آثار کپی شوند؛ در برخی از کشورها تجربه نشان داده است که کپی‌هایی توسط مشتریان فروشگاههای اجازه‌ای تهیه گردیده و لذا حق کنترل روشهای اجازه‌ای جهت جلوگیری سوء استفاده از حق تکثیر مالک یا دارنده

کپی‌رایت ضرورت داشت. و سرانجام اینکه در برخی از قوانین کپی‌رایت حقی جهت کنترل واردات نسخه‌ها به عنوان ابزار جلوگیری از فرسایش یا تحلیل اصل سرزمینی بودن کپی‌رایت گنجانده شده‌است؛ و این به آن معنی است که چنانچه مالک یا دارنده کپی‌رایت نتواند حقوق توزیع و تکثیر را بر اساس اصل سرزمینی بودن این حق اعمال نماید، منافع اقتصادی و مشروع وی در معرض خطر قرار خواهد گرفت. ۲۷- برخی از اعمال یا شکل‌های تکثیر یک اثر وجود دارند که استثنائاتی به قاعده کلی هستند زیرا این اعمال مستلزم کسب اجازه از نویسنده یا دیگر مالک حقوق نمی‌باشد، این موارد به عنوان «محدودیتها یا قیود» روی حقوق شناخته شده‌اند. موضوع محدودیتها یا قیود روی حقوق متعاقباً در همین مقاله مورد بحث واقع خواهد شد اما در اینجا لازم به ذکر است که در حال حاضر یک زمینه نگرانی عمده به وسعت و قلمرو این محدودیت مربوط می‌شود که به صورت سنتی در قوانین کپی‌رایت موجود است و به اشخاص اجازه می‌دهد که کپی‌های جداگانه و مجزایی از آثار را جهت مقاصد خصوصی، شخصی و غیر تجارتي تهیه نمایند. ظهور تکنولوژی دیجیتال، که امکان تهیه نسخه‌هایی غیر مجاز و با کیفیت بالا را از آثار که واقعاً و عملاً غیر قابل تمایز از منبع یا مأخذ اصلی هستند، (ولذا یک جایگزین کامل جهت خرید یا به نحو دیگر دستیابی مشروع و قانونی به نسخه‌های مجاز میسر گردیده) فراهم نموده، توجیه مداوم و مستمر این قبیل محدودیتها یا قیود نسبت به حق تکثیر را زیر سؤال برده‌است.

حق اجراء (نمایش - بازیگری) عمومی، پخش رادیو تلویزیونی و ارتباط با عموم:

۲۸- بر اساس قوانین ملی متعدد، «اجراء یا نمایش عمومی» عبارتست از هر نوع اجراء یا نمایش یک کار یا یک اثر در مکانی که عموم حضور دارند یا می‌توانند حضور داشته باشند، یا در مکانی که گرچه به روی عموم باز نیست لیکن تعداد قابل توجهی از افراد خارج از محدوده معمول یک خانواده و آشنایان نزدیک حضور دارند. نویسنده یا مالک کپی‌رایت می‌تواند بر اساس حق اجراء و نمایش عمومی، اجرای یک اثر یا کار از قبیل ارائه بازی در تئاتر یا اجرای ارکستر یک سمفونی در یک سالن کنسرت را به صورت زنده اجازه دهد. همچنین اجرای عمومی شامل اجراء

بوسیله ضبط کردن نیز می‌گردد، بدین ترتیب، آثار موسیقی تجسم یافته در صفحه گرامافون یا ضبط صوت هنگامی که این علائم صوتی از تجهیزات آمپلی فایر در مکانهایی از قبیل دیسکوها، هواپیماها و پیاده روها یا خیابانهای فروشگاهها پخش می‌شوند اجرای عمومی محسوب می‌شود.

۲۹- «حق پخش»^۱، نقل و انتقال امواج بوسیله ابزارهای بی‌سیم جهت دریافت اصوات یا تصاویر و اصوات خواه از طریق رادیو و خواه از طریق تلویزیون یا ماهواره رادر بر می‌گیرد. هنگامی که یک اثر یا کار به عموم ابلاغ یا منتقل می‌شود، علامتی به وسیله سیم یا بصورت بی‌سیم پخش می‌گردد که فقط توسط اشخاصی می‌تواند دریافت شود که وسیله یا تجهیزات لازمه را جهت کشف رمز این علامت در اختیار داشته باشند. مثال بارز «ابلاغ یا انتقال به عموم» نقل و انتقال امواج به صورت کابلی است.

۳۰- بر اساس کنوانسیون برن نویسندگان حائز حق انحصاری جهت اجازه اجراء و نمایش عمومی پخش و ابلاغ آثارشان به عموم می‌باشند. بموجب برخی از قوانین ملی حق انحصاری نویسنده یا مالک دیگر این حقوق نسبت به اجازه پخش، تحت شرایطی خاص، با یک حق اجرا یا دستمزد منصفانه^۲ (حق یا سهم متعارف) جابجا می‌شود (عوض می‌شود)، اگر چه چنین محدودیتی نسبت به حق پخش بندرت اعمال می‌شود.

۳۱- طی سنوات اخیر حقوق پخش، ابلاغ و انتقال به عموم و اجراء یا نمایش عمومی موضوع مباحثات فراوانی بوده است. در نتیجه تحولات تکنولوژیکی خصوصاً تکنولوژی دیجیتال که چیزی را به عنوان «نقطه عطف»^۳ مخابرات از مسافت دور و تکنولوژی رایانه‌ای بوجود آورده، سوالات جدیدی مطرح شده است. این تحولات تمایز و وجوه افتراق بین اشکال و صورتهای قدیمی ساخت و تهیه آثار قابل ارائه به عموم توسط ابزارهای غیر مادی یا مجرد از قبیل، پخش، ابلاغ یا انتقال به عموم و اجراء یا نمایش عمومی را تار و مبهم نموده است. در تلاش به

1- Broadcasting Right

2- Equitable Remuneration

3- Convergence

منظور ایجاد سازگاری تعاریف حقوقی این قبیل کاربردها با واقعیت‌های تکنولوژیکی و تجاری جدید، این مباحثات تداوم خواهد داشت.

ج) حق ترجمه و جرح و تعدیل (اقتباس^۱)

۳۲- عمل ترجمه یا جرح و تعدیل یک اثر حمایت شده تحت کپی‌رایت نیز مستلزم اجازه از مالک یا دارنده این حقوق است. مفهوم «ترجمه» عبارتست از بیان یک اثر به زبان غیر از زبان نسخه اصلی آن. «جرح و تعدیل یا اقتباس» نیز در مفهوم عام به معنی متعادل نمودن یا دخل و تصرف یک اثر جهت ایجاد اثری دیگر است، بعنوان مثال جرح و تعدیل یک رمان جهت ساخت یک تصویر متحرک یا متعادل نمودن یک اثر جهت مناسب نمودن آن برای بهره‌بردار در شرایط مختلف مانند؛ تعدیل و تطبیق یک کتاب درسی راهنما که در اصل برای آموزش عالی مهیا گردیده بصورت کتاب راهنمایی جهت دانشجویان سطح پائین تر.

۳۳- ترجمه و جرح و تعدیل اثرات و کارهایی هستند که توسط کپی‌رایت حمایت می‌شوند. بنابراین به منظور تکثیر و انتشار یک ترجمه یا اثر تعدیل شده لازم است هم اجازه مالک کپی‌رایت در اثر اصلی اخذ شود و هم مالک کپی‌رایت در ترجمه یا تعدیل.

۳۴- طی سالهای اخیر قلمرو حقوق جرح و تعدیل به جهت امکانات در حال افزایش برای جرح و تعدیل و تبدیل آثار که در قالبهای دیجیتالی تجسم یافته‌اند، موضوع بحث و بررسی بوده است. دستکاری متن، صدا و تصاویر توسط کاربر (استفاده کننده) با استفاده از تکنولوژی دیجیتالی هم سریع است و هم آسان؛ لذا از یکسو بحث و بررسیها روی ایجاد تعادل مناسب بین حقوق نویسنده یا (صاحب اثر) جهت کنترل یکپارچگی اثر پس از اجازه جرح و تعدیل و از سوی دیگر حقوق کاربرها جهت ایجاد تغییراتی که بنظر می‌رسد این تغییرات بخشی از استفاده طبیعی آثار در قالب دیجیتالی است، متمرکز گردیده است.

د) حقوق اخلاقی

۳۵- کنوانسیون برن کشورهای عضو را ملزم به اعطاء تضمین حقوق ذیل به نویسنده، (یا صاحب اثر) می‌کند:

(۱) حق ادعای نویسندگی یا صاحب اثر بودن (که گاهی حق منشأ یا حق پدری^۱ هم نامیده می‌شود).

(۲) حق اعتراض به هرگونه تحریف، تقطیع یا ابتر و ناقص کردن^۲، یا با جرح و تعدیلها یا هرگونه عمل انحرافی دیگر در رابطه با اثر که متضمن صدمه یا لطمه به شخصیت یا شهرت نویسنده (یا صاحب اثر) باشد (که گاهی حق تمامیت یا یکپارچگی^۳ نامیده می‌شود).

این حقوق که بطور عام به عنوان حقوق اخلاقی نویسندگان (یا صاحبان آثار) شناخته شده‌اند اقتضاء دارد که مستقل از حقوق اقتصادی باشند و حتی بعد از نقل و انتقال حقوق اقتصادی نزد نویسنده یا صاحب اثر باقی بماند. شایان ذکر است که حقوق اخلاقی فقط به نویسندگان و اشخاص حقیقی تعلق دارد و اعطاء می‌گردد؛ حتی اگر شخص دیگری مالک حقوق اقتصادی در یک اثر باشد (مانند یک تولیدکننده فیلم یا یک ناشر)، فقط شخص خالق اثر حائز منافع اخلاقی در موضوع می‌باشد.

(۳) قلمرو و محدودیت‌های حقوق

۳۶- محدودیت اول استثناء یا منع اجرای حق حمایت از کپی رایت نسبت به طبقات خاص از آثار است. در برخی کشورها آثاری که در شکل محسوس (دارای مالیت) نباشد از دایره شمول حمایت خارجند، بعنوان مثال یک اثر رامشگری (هنر حرکات موزون مخصوصاً در تئاتر و غیره) فقط هنگامی قابل حمایت خواهد بود که این حرکات با علائم و نشانه‌های خاص خود مکتوب می‌شوند و یا اینکه روی نوار ویدئو ضبط شوند. مضاف بر این در برخی دیگر از کشورها متون حقوقی، تصمیمات قضائی و اداری از حمایت کپی رایت مستثنی می‌باشد.

1- The Right of Paternity

2- Mutilation

3- The Right of Integrity

۳۷- طبقه دوم محدودیتها نسبت به حقوق نویسندگان و سایر دارندگان یا مالکین کپی رایت به اعمال خاصی از انتفاع یا بهره‌برداری مربوط می‌شود که معمولاً مستلزم اخذ مجوز از مالک یا دارنده حقوق است که البته ممکن است تحت شرایط خاص مقرر در قانون این امر بدون اجازه مالک یا دارنده حقوق نیز عملی شود. در این طبقه دو نوع محدودیت اصلی وجود دارد: (۱) "بهره‌برداری رایگان" که عبارت از عمل انتفاع از آثاری است که بدون اخذ اجازه و بدون تعهد پرداخت به مالک حقوق به جهت استفاده انجام می‌شود و (۲) "جواز یا امتیازات داوطلبانه"^۲ که بر اساس آن می‌توان بدون اخذ اجازه به بهره‌برداری مبادرت نمود با این تفاوت که استفاده کننده به مالک حقوق تعهد پرداخت دارد.

۳۸- مثالهایی که می‌توان برای بهره‌برداری رایگان ذکر نمود از جمله عبارتند از؛ نقل قول یا اقتباس^۳ از یک اثر حمایت شده، مشروط بر اینکه منبع و مأخذ اقتباس همراه با نام نویسنده ذکر شده باشد و همچنین حدود اندازه اقتباس باروش معمول و مرسوم^۴ و عادلانه منطبق باشد و باصطلاح رعایت انصاف و عدالت شده باشد، بهره‌برداری از آثار از طریق مصور کردن آنها و یا شرح و بیان آنها با مثال و تصویر^۵ برای مقاصد آموزشی، و استفاده از آثار جهت گزارشهای خبری. در رابطه با بهره‌برداری رایگان به منظور تکثیر یا رو نوشت برداری یا دوباره‌سازی^۶ کنوانسیون برن بجای اینکه محدودیت صریح وضع کرده باشد حاوی قاعده‌ای کلی و عمومی است:

ماده (۲) ۹ این کنوانسیون مقرر می‌دارد که کشورهای عضو می‌توانند «در موارد خاص» برای تکثیر آزاد و رایگان اقدامات احتیاطی را بعمل آورند مشروط بر اینکه این اعمال و اقدامات با بهره‌برداری معمولی اثر مورد نظر در تعارض نباشد و بطور غیر معقول به منافع مشروع و قانونی نویسنده یا صاحب اثر لطمه‌ای وارد نسازد. همانطوریکه فوقاً اشاره گردید قوانین متعددی حاوی مقرراتی است که تکثیر یک اثر

1- Free Uses

2- Non Voluntary Licenses

3- quotation

4- Fair Practice

5- Illustrations

6- Reproduction

را منحصرأً جهت استفاده‌های شخصی (فردی)، خصوصی و غیر تجارتي اشخاص حقيقي اجازه می‌دهد؛ سهولت و کیفیت رونوشت برداری افراد از آثار که با فن‌آوریهای اخیر ممکن و میسر گردیده برخی از کشورها را به سمت محدود کردن قلمرو شمول این مقررات سوق داده‌است، از آن جمله پیاده نمودن نظامهایی که رو نوشت برداریهای خاصی را اجازه می‌دهد اما مکانیزم و راهکاری را برای پرداخت به مالکین حقوق به جهت لطمه به منافع اقتصادی آنها که از این رونوشت برداری ناشی می‌شود، برقرار می‌نماید.

۳۹- علاوه بر بهره‌برداریهای رایگان معینی که در قوانین داخلی احصاء گردیده، قوانین برخی کشورها مفهومی را تحت عنوان «استفاده مطلوب یا مشروع»^۱ یا «رفتار مشروع»^۲ به رسمیت شناخته‌اند که استفاده از آثار را بدون اخذ اجازه از مالک حقوق و با رعایت عوامل ذیل الذکر مجاز می‌شمارد:

ماهیت و هدف استفاده از جمله اینکه آیا این استفاده در بر دارنده مقاصد تجارتي است یا خیر؛ ماهیت اثری که از آن استفاده می‌شود؛ میزان و مقدار اثری که در مقایسه با کل اثر مورد بهره‌برداری واقع می‌شود؛ و تأثیر احتمالی بهره‌برداری روی ارزش اقتصادی بالقوه آن اثر.

۴۰- همانطوریکه فوقاً اشاره شد «جوازه‌ها یا امتیازات غیر داوطلبانه» استفاده از آثار را تحت شرایط خاصی و بدون اخذ مجوز از مالک حقوق اجازه می‌دهد اما این استفاده مستلزم پرداخت است. این قبیل امتیازات را «غیر داوطلبانه» می‌نامند زیرا از نظر قانونی مجاز هستند و از اعمال حق انحصاری مالک کپی‌رایت جهت اجازه انجام اعمال یا اقدامات خاص ناشی نمی‌شوند. جوازه‌ها یا امتیازات غیر داوطلبانه معمولاً تحت شرایطی که یک تکنولوژی جدید برای پخش و انتشار آثار به عموم پدیدار می‌گشت، ایجاد می‌شد، و همچنین تحت شرایطی که قانونگذار داخلی واهمه داشت که مبادا مالکین حقوق با اجتناب از اجازه استفاده از آثار از توسعه و تکامل تکنولوژی جدید جلوگیری نمایند. این امر در رابطه با دو جواز غیر داوطلبانه که در کنوانسیون برن به رسمیت شناخته شده بود مصداق داشت، این جوازه‌ها تکثیر و

1- Fair Use

2- Fair dealing

دوباره‌سازی مکانیکی آثار موسیقی و پخش را اجازه می‌دهند. مع الوصف شایان ذکر است که توجیه جوازهای غیر داوطلبانه به نحو روز افزونی تحت سؤال قرار گرفته زیرا اکنون برای عرضه آثار به عموم بر اساس اجازه اخذ شده از مالکین حقوق جایگزینهای کارآمدتر و مؤثرتری وجود دارند از جمله در قالب مدیریت دسته جمعی حقوق^۱.

(۴) مدت کپی‌رایت

۴۱- مدت کپی‌رایت بی‌نهایت نیست. قانون دوره‌ای را به عنوان مدت تعیین می‌کند که در خلال آن دوره برای مالک کپی‌رایت حقوقی وجود دارد. دوره یا مدت کپی‌رایت از لحظه‌ای که اثر خلق می‌شود، یا، بر اساس قوانین داخلی برخی کشورها، از هنگامی که اثر در قالبی محسوس و عینی تجلی می‌یابد، شروع می‌شود. دوره این مدت بطور کلی تا مدتی بعد از مرگ نویسنده (یا صاحب اثر) ادامه پیدا می‌کند. هدف این مقررات در قانون آنست که جانشینان یا وراثت نویسنده (یا صاحب اثر) را قادر سازد تا از نظر اقتصادی بعد از مرگ صاحب اثر از قبل بهره‌برداری اثر منتفع گردند.

۴۲- در کشورهای عضو کنوانسیون برن و در بسیاری از کشورهای دیگر به عنوان یک قاعده کلی مدتی که طبق حقوق داخلی برای کپی‌رایت در نظر گرفته شده عبارتست از طول مدت عمر صاحب اثر و حداقل ۵۰ سال پس از فوت او. همچنین کنوانسیون برن جهت آثاری که در ارتباط با آنها نمی‌توان مدت را بر اساس طول عمر یک نویسنده یا صاحب اثر شخص حقیقی^۲ قرارداد دوره‌های حمایتی مقرر نموده است. آثاری مانند کتب بدون اسم نویسنده و مؤلف^۳ (نویسندگان گمنام)، کتب یا آثار منتشر شده پس از مرگ نویسنده یا مؤلف^۴ و آثار سینماتوگرافی از این قبیل می‌باشند. شایان ذکر است که در قوانین داخلی برخی کشورها تمایل و چرخشی بسوی طولانی نمودن مدت کپی‌رایت وجود دارد. بعنوان مثال دستورالعمل جدید

1- Collective Administration of Rights

2- Single Human Author

3- Anonymous

4- Posthumous

صاحبه از اتحادیه اروپا مقرر می‌دارد که از ابتدای جولای سال ۱۹۹۵ مدت کپی‌رایت بر اساس قوانین ملی کشورهای عضو اتحادیه می‌بایست بمدت ۷۰ سال پس از فوت نویسنده یا صاحب اثر تثبیت گردد.

(۵) مالکیت و اجرای کپی‌رایت

بطور کلی مالک کپی‌رایت در یک اثر حداقل در وهله اول خالق یا ایجادکننده آن اثر است، به عبارت دیگر مالک، نویسنده اثر می‌باشد. البته استثنائاتی به این اصل کلی وارد شده از جمله در کنوانسیون برن که مشتمل بر یک سلسله قواعد و مقرراتی است جهت تعیین مالکیت نخستین حقوق در آثار سینماتوگرافی (ماده ۱۴ مکرر). همچنین قوانین داخلی برخی کشورها مقرر می‌دارند هنگامی که اثری توسط نویسنده‌ای خلق می‌شود که برای ایجاد این اثر توسط دیگری استخدام گردیده در اینصورت کارفرما مالک آن اثر خواهد بود و نه نویسنده. مع الوصف، همانطوریکه فوقاً نیز اشاره گردیده حقوق اخلاقی^۱ همواره متعلق نویسنده اثر (شخص حقیقی) خواهد بود صرفنظر از اینکه چه کسی ممکن است مالک حقوق اقتصادی^۲ باشد.

۴۴- بر اساس قوانین بسیاری از کشورها قطع نظر از اینکه چه کسی مالک اولیه حقوق در یک اثر است، کلیه حقوق اقتصادی قابل نقل و انتقال می‌باشد (حقوق اخلاقی با توجه به اینکه قائم به شخص نویسنده می‌باشد هیچگاه قابل نقل و انتقال نیست). نقل و انتقال کپی‌رایت به یکی از این دو شکل انجام می‌پذیرد: واگذاری^۳، حق امتیاز^۴.

۴۵- در واگذاری (انتقال قانونی)، مالک حقوق، حق را منتقل می‌کند تا اعمال خاصی را که بر اساس کپی‌رایت یک حق خاص یا حقوق متعدد یا کلیه حقوق را اجازه داده یا منع می‌کند تحت پوشش و حمایت قرار دهد. واگذاری عبارتست از انتقال حق مالکیت، بدین ترتیب چنانچه کلیه حقوق مربوط واگذار شود شخصی که این حقوق به وی واگذار می‌شود مالک کپی‌رایت خواهد شد.

1- Moral Rights

2- Economic Rights

3- Assignments

4- Licenses

۴۶- در برخی از کشورها واگذاری کپی‌رایت قانوناً امکان‌پذیر نیست و فقط اجازه استفاده یا دادن امتیاز مجاز است. اجازه استفاده یا دادن امتیاز بدین معنی است که مالک کپی‌رایت کماکان به عنوان مالک باقی می‌ماند لیکن به دیگری اجازه می‌دهد که اعمال و اقدامات خاصی را که بر اساس حقوق اقتصادی‌اش تحت پوشش و حمایت قرار دارد بطور عام برای مدت زمانی معین و به منظور مشخص تعیین شده انجام دهد. بعنوان مثال نویسنده یک رمان (داستان کوتاه) می‌تواند جهت تهیه و توزیع نسخه‌هایی از اثر خودش به یک ناشر اعطای امتیاز کند و همزمان می‌تواند امتیاز دیگری را به تولیدکننده فیلم اعطاء نماید تا بر اساس این رمان فیلمی تهیه نموده و بسازد. امتیاز ممکن است به صورت انحصاری باشد یا به صورت غیر انحصاری. امتیاز انحصاری بدین معنی است که مالک کپی‌رایت مؤافقت می‌نماید که به هیچ شخص دیگری اجازه ندهد تا اعمال و اقدامات اجازه داده شده را انجام دهد و امتیاز غیر انحصاری بدین معنی است که مالک کپی‌رایت می‌تواند همان اعمال را به دیگران نیز اجازه دهد. اعطای امتیاز، بر خلاف واگذاری، بطور کلی حق اجازه دادن به دیگران را جهت انجام اعمال و اقداماتی که تحت پوشش و حمایت حقوق اقتصادی می‌باشند منتقل نمی‌سازد.

۴۷- اعطای امتیاز بصورت مدیریت دسته جمعی حقوق^۱ نیز امکان‌پذیر است. بر اساس مدیریت جمعی یا گروهی، نویسندگان و سایر مالکین حقوق امتیاز انحصاری را به ماهیت یا موجودیت واحدی^۲ اعطاء می‌کنند که از طرف آنها در اعطای اجازه، جمع‌آوری و توزیع اجرت (حق امتیاز)، جلوگیری از نقض حقوق و کشف و افشای آن و چاره جوئی و تعقیب جبران خسارت ناشی از نقض حقوق اقدام می‌نماید. مزیتی که نویسندگان در اجازه مدیریت دسته جمعی از آن برخوردار می‌شوند در این حقیقت نهفته است که با امکانات و تسهیلات مضاعف و متعدد ناشی از تکنولوژی جدید جهت استفاده غیر مجاز از آثار، یک شخص واحد قادر به تأمین و مراقبت این امر خواهد بود که استفاده‌های وسیع بر اساس اجازه‌هایی انجام می‌شود که خیلی آسان از یک منبع مرکزی قابل اخذ و تحصیل است.

1- Collective Administration of Rights

2- Single Entity

(۶) اعمال و اجرای حقوق

۴۸- کنوانسیون برن مقررات بسیار محدودی را در رابطه با اعمال و اجرای حقوق در بر دارد لیکن تحول و تکامل تدریجی استانداردهای ملی و بین‌المللی جدید اجراء در سالهای اخیر جالب و چشمگیر بوده است. دو عامل اصلی باعث این امر شده است. عامل اول عبارتست از پیشرفتهای سریع و شتابنده ابزارهای فن‌آوری جهت ایجاد و استفاده (اعم از استفاده مجاز یا غیر مجاز) از مواد و موضوعات حمایت شده، بویژه تکنولوژی دیجیتال که مخابره و انتقال هرگونه اطلاعات موجود در شکل و قالب دیجیتال را حتی اگر تحت حمایت کپی‌رایت بوده و در هر نقطه جهان که باشد، ممکن گردانیده و همچنین امکان تکثیر و کپی‌برداری کامل و عالی اطلاعات را فراهم نموده است. عامل دوم عبارت از اهمیت اقتصادی روز افزون مبادله کالاها و خدماتی است که در قلمرو تجارت بین‌المللی بوسیله حقوق مالکیت معنوی (مالکیت فکری) حمایت می‌شوند؛ همین مقدار کافی است که گفته شود تجارت محصولاتی که متضمن حقوق مالکیت معنوی است هم اکنون به صورت کسب و کار و داد و ستدی جهانی به سرعت در حال پیشرفت، توسعه و ترقی است. موافقت‌نامه اخیر التصویب TRIPS^۱ که حاوی مقررات مفصل راجع به اعمال و اجرای حقوق می‌باشد گواه آشکاری نسبت به این ارتباط جدید بین مالکیت معنوی و تجارت است. مواد و بندهایی که ذیلاً می‌آید برخی از مقررات اجرای حقوق را که در قوانین ملی اخیر مشاهده گردیده شناسائی و خلاصه نموده، این مواد و موضوعات را می‌توان به طبقات ذیل تقسیم‌بندی نمود:

تدابیر احتیاطی یا موقت^۲، راه‌حلهای مدنی و حقوقی^۳، مجازاتهای کیفری^۴، تدابیری که باید در مرزها اتخاذ و اعمال شود؛ و تدابیر، راه‌حلهای و مجازاتها در مقابل سوء استفاده از ابزارهای فنی و تکنیکی.

۴۹- تدابیر احتیاطی یا موقت دو هدف را تعقیب می‌کنند: اول جلوگیری از وقوع

1- Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights

(جنبه‌های تجاری حقوق مالکیت معنوی)

2- Conservatory or Provisional Measures**3- Civil Remedies****4- Criminal Sanctions**

نقض حقوق، خصوصاً جلوگیری از ورود کالاهای خلاف^۱ به داخل کانالهای تجاری، از جمله ورود کالاهای وارداتی پس از پرداخت حقوق گمرگی؛ و دوم، محفوظ نگه داشتن دلیل یا مدارک مربوطه در خصوص ادعای نقض. بدین ترتیب مقامات قضائی می‌توانند دستور اعمال و اجرای تدابیر احتیاطی را بدون اخطار قبلی به متهم نقض (متعدی به حقوق) صادر نمایند. بدین طریق و به منظور اجتناب از تفتیش و بازرسی، متهم نقض از پیدا کردن و استقرار مجدد مواد و موضوعات مظنون به نقض جلوگیری خواهد شد. رایج‌ترین تدبیر احتیاطی عبارتست از جستجو در خصوص عرصه و اعیانی متعلق به متهم نقض و توقیف کالاهای مظنون به سوء استفاده، ابزار و تجهیزاتی که جهت تولید این کالاها به کار گرفته شده‌اند، و کلیه اسناد و مدارک مربوطه و سایر سوابق مربوط به فعالیتهای حرفه‌ای مظنون به سوء استفاده و نقض حقوق.

۵۰- راه حل‌های مدنی یا حقوقی صدمات و خسارات اقتصادی ناشی از نقض حقوق مالک حقوق را جبران می‌کند و معمولاً در قالب خسارات مالی می‌باشد و حالت باز دارندگی مؤثری را در قبال نقض حقوق و سوء استفاده‌های بعدی ایجاد می‌کند. این امر اغلب در قالب یک دستور قضائی^۲ است که کالاها و مواد و موضوعات سوء استفاده شده (ناشی از نقض حقوق) و همچنین ابزار و آلاتی را که بطور عمد و برجسته^۳ جهت تولید آنها بکار گرفته شده‌اند از بین برده و منهدم می‌نماید؛ در صورتی که به تشخیص دادگاه خطر فعالیتهای نقض‌آمیز کماکان ادامه داشته باشد دادگاه می‌تواند چنین فعالیتهائی را نهی و ممنوع کند که در اینصورت عدم تبعیت از دستور دادگاه منجر به پرداخت جریمه توسط ناقض خواهد شد.

۵۱- مجازات‌های کیفی به منظور تنبیه و مجازات کسانی که عالماً و عامداً مرتکب سرقت هنری یا ادبی (انتساب آثار ادبی و هنری دیگران به خود^۴) در زمینه کپی‌رایت و حقوق وابسته به آن البته در مقیاس تجاری و بازرگانی می‌گردند، وضع شده است و

1- Infringing Goods

2- Judicial Order

3- Predominantly

4- Piracy

همانند راه حل‌های مدنی و حقوقی متضمن جلوگیری از نقض یا سوء استفاده‌های آتی می‌باشد. هدف تنبیه و مجازات با تحمیل جریمه‌های سنگین و قابل توجه و همچنین با صدور احکام حبس متناسب با میزان مجازات‌هایی که برای هر جرم در نظر گرفته شده خصوصاً در رابطه با موارد تکرار جرائم و تخلفات، به مرحلهٔ اجراء گذارده می‌شود. هدف منع و ارعاب^۱ با دستور توقیف، مصادره و انهدام کالاها، سوء استفاده شده یا ناشی از نقض حقوق و نیز مواد و موضوعات و ابزار و آلات عمده و مؤثری که بکارگیری آنها موجبات ارتکاب جرم و تخلف را فراهم آورده اجراء می‌شود.

۵۲- تدابیر و اقداماتی که باید در مرزها اتخاذ و اعمال شود متفاوت از تدابیر اجرائی است که تاکنون شرح داده شده‌اند، علت تفاوت در اینجا است که اعمال این تدابیر بجای اینکه توسط مقامات قضائی باشد توسط مقامات گمرکی می‌باشد. تدابیر مرزی به مالک حقوق این اجازه را می‌دهد که از مقامات گمرکی تقاضا نماید تا ترخیص را در محدودهٔ جریان پخش و توزیع کالاها، که مظنون به نقض حقوق کپی‌رایت می‌باشند معلق نماید. هدف تعلیق جریان پخش و توزیع عبارتست از تأمین و فراهم نمودن یک فرصت زمانی معقول و منطقی به مالک حقوق جهت شروع اقدامات قضائی علیه ناقض مورد سوءظن^۲ می‌باشد بدون تحمل ریسک یا خطر اینکه کالاها، مظنون به نقض و سوء استفاده به سمت دور تسلسل یا چرخش پس از ترخیص از گمرک روانه و ناپدید شوند. بطور کلی مالک حقوق بایستی از مقامات گمرکی راضی و خشنود باشد که در بادی امر^۳ (بطور مشهود) مدرک و دلیل نقض وجود دارد، همچنین باید جزئیات کالاها را به طور مفصل و مشروح ارائه نماید به طوری که قابل شناسائی و تشخیص باشد، و نیز بایستی تضمینی را ارائه نماید تا از عهدهٔ غرامت یا خسارات مالی واردکننده، مالک کالاها، و مقامات گمرکی در صورتی که بعداً مشخص گردد که کالاها ناشی از نقض یا سوء استفاده نبوده‌اند برآید.

۵۳- آخرین طبقهٔ مقررات اعمال و اجراء که با ظهور و ورود تکنولوژی دیجیتال از اهمیت بیشتر و بالاتری برخوردار گردیده شامل تدابیر، راه حل‌ها و مجازات‌هایی علیه سوء استفاده از ابزارهای فنی و تکنیکی است. در موارد خاص، تنها راه جلوگیری از

1- Deterrence

2- Prima Facie

تکثیر و کپی برداری از طریق سیستم باصطلاح «محافظة یا مصونیت از کپی برداری»^۱ یا «مدیریت کپی برداری»^۲ است که این سیستم حاوی ابزارهایی فنی است که بطور کامل از تکثیر و کپی برداری جلوگیری می‌کند و یا کیفیت کپی را به حدی نازل می‌سازد که دیگر قابل استفاده نباشد. همچنین ابزارهای فنی به منظور جلوگیری از دریافت برنامه‌های خاص تجاری تلویزیون^۳ به استثنای مواردی که با استفاده از دستگاههای کشف رمز^۴ می‌باشند مورد استفاده قرار می‌گیرند. علی‌ایحال، این امکان از لحاظ فنی وجود دارد که با تولید ابزارهای خاص سیستمهای محافظت از کپی برداری و مدیریت کپی برداری و همچنین سیستمهای encryption را از کار انداخته و عقیم نمود. تئوری یا استدلال نظری پشتوانه این مقررات علیه سوء استفاده از این قبیل ابزار و وسایل اینست که تولید، واردات و توزیع آنها می‌بایستی نقض کپی‌رایت تلقی شود و همانند سایر تجاوزات و تخلفات و نقض حقوق^۵ به عنوان امری قانونی برای آنها مجازات تعیین و تصویب و اجراء شود.

مفاهیم اساسی حقوق وابسته به کپی رایت

۵۴- در موافقت نامه TRIPS^۶ اصطلاح «حقوق مربوطه»^۷ که اشاره به همین حقوق وابسته دارد به کار رفته است. هدف حقوق وابسته یا حقوق مربوطه عبارتست از حمایت از منافع قانونی و مشروع اشخاص معین و شخصیتها و موجودیت‌های حقوقی که یا در خلق و ایجاد آثار و در دسترس عموم قرار دادن آنها سهیم هستند و یا مواد و موضوعاتی را تولید می‌کنند که هر چند ممکن است بر اساس نظام کپی رایت همه کشورها تحت عنوان آثار شناخته نشوند اما دارای خلاقیت یا مهارت فنی و سازمانی بارز و مشهودی می‌باشند که برای توجیه شناسائی یک کپی رایت کفایت

- 1- Copy - Protection
- 2- Copy - Management
- 3- Encrypted Commercial Television Programs
- 4- Decoders
- 5- Violations
- 6- Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights
- 7- Related Rights

می‌کنند، مانند حق مالکیت. مقررات حقوق وابسته فرض می‌کند و اعلام می‌دارد که آثار یا محصولاتتی که ناشی از فعالیتهای چنین اشخاص یا موجودیت‌هایی باشد بخودی خود سزاوار حمایت حقوقی هستند زیرا که این آثار و محصولات وابسته به حمایت از آثار نویسندگی یا حق تألیف و تصنیف بر اساس کپی رایت هستند. مع الوصف برخی قوانین این موضوع را روشنتر و واضح‌تر نموده‌اند که اعمال و اجرای حقوق وابسته بایستی بصورت دست نخورده و مستقل باقی بماند و به هیچ وجه حمایت از کپی رایت را تحت تأثیر خود قرار ندهد.

۵۵- بر اساس سنت قدیمی حقوق وابسته به سه طبقه از اشخاص ذینفع اعطاء شده است: (۱) اجراء کنندگان^۱ (بازیگران نمایش، اجراء کنندگان نقش یا آواز و...)، (۲) تولیدکنندگان صوت و گرامافون^۲، و (۳) سازمانهای پخش تصویر^۳ (و صدا). حقوق اجراء کنندگان بدین جهت شناسائی شده که مداخله خلاق آنان در احیای آثاری مانند آثار موزیکال، آثار دراماتیک و آثار حرکات موزون باله و تصاویر متحرک (سینما و غیره) ضرورت دارد و همچنین آنها در حمایت بیان یا تفسیر شخصی یا انفرادی^۴ خود منافع موجهی دارند. حقوق تولیدکنندگان صوت و گرامافون بدین جهت شناسائی شده که منابع مالی و سازمانی خلاق آنان در ساخت صدای ضبط شده و قابل عرضه به عموم در قالب صوت و صدای تجاری ضرورت دارد و منفعت مشروع آنان در داشتن منابع قانونی لازم برای مقابله با استفاده‌های غیر مجاز چه به صورت ساخت و توزیع نسخه‌های غیر مجاز (دزدی ادبی و هنری) و چه به صورت پخش و انتشار یا ابلاغ و مبادله صوت آنان به عموم به طور غیر مجاز، حمایت از حقوق آنان را توجیه می‌نماید، به همین صورت حقوق سازمانهای پخش تصویر (و صدا) نیز به رسمیت شناخته شده زیرا که آنان در مقابل دسترس عموم قرار دادن آثار و از جنبه منافع موجه آنان در کنترل و هدایت نقل و انتقال امواج و نقل و انتقال مجدد آن نقش اصلی را ایفا می‌کنند.

1- Performers

2- Producers of Phonograms

3- Broadcasting Organizations

4- Individual Interpretations

۵۶- اولین واکنش یا پاسخ سازمان یافته بین‌المللی به ضرورت حمایت حقوقی از اشخاص ذینفع طبقات سه‌گانه حقوق وابسته انعقاد «کنوانسیون رُم» در سال ۱۹۶۱ یا به طور دقیقتر «کنوانسیون بین‌المللی برای حمایت از اجراءکنندگان، تولیدکنندگان صوت و گرامافون و سازمانهای پخش تصویر و صدا»^۱ بود. کنوانسیون رُم، بر خلاف اغلب کنوانسیونهای بین‌المللی که به تقلید از قانونگذاری ملی دنبال می‌شوند و با هدف ترکیب یا در هم آمیختن قوانین موجود منعقد می‌گردند، کوشش و تلاشی جهت ایجاد و استقرار مقررات بین‌المللی در زمینه‌ای جدید بود آن هم در شرایطی که در آن مقطع زمانی قوانین داخلی اندکی موجود بود. این بدان معنی بود که اغلب کشورها می‌بایست قبل از الحاق به کنوانسیون قوانینی را مطرح و به تصویب می‌رساندند. و از زمان پذیرش کنوانسیون در سال ۱۹۶۱ تاکنون تعداد کثیری از کشورها در رابطه با موضوعات مرتبط با کنوانسیون قوانین بسیاری از این قبیل کشورها از حداقل سطح حمایتی ایجاد شده توسط کنوانسیون هم فراتر رفته‌اند. در شرایطی که یک دیدگاه فراگیر وجود دارد مبنی بر اینکه کنوانسیون رُم خارج از زمان است (یعنی کهنه و قدیمی شده است) و نیاز به تجدید نظر یا جایگزینی آن با یک سری قواعد و مقررات در زمینه حقوق وابسته دارد، این کنوانسیون به عنوان نشانه یا ستون اصلی حمایت در این زمینه باقی مانده است: به عنوان مثال؛ اتحادیه اروپا از کلیه کشورهای عضو خود خواسته است که به این کنوانسیون ملحق شوند و این کنوانسیون اساس و پایه گنجاندن مقررات در حقوق اجراءکنندگان، تولیدکنندگان صوت و گرامافون و سازمانهای پخش تصویر و صدا در موافقت‌نامه TRIPS بود (هر چند سطح حمایتی دقیقاً همانند هم نیستند).

۵۷- حقوق اعطاء شده به سه طبقه اشخاص ذینفع در قوانین ملی از قرار ذیل است؛ هر چند ممکن است بر اساس این قوانین همه این حقوق اعطاء نگردد: برای اجراءکنندگان (نمایش، ایفاءکنندگان نقش و ...) این حقوق فراهم شده تا از استقرار^۲ (ضبط)، پخش و انتشار و ابلاغ اجرائات زنده آنان به عموم بدون رضایت ایشان

1- International Convention for the protection of performers, producers of phonograms and Broadcasting organizations

2- Fixation

جلوگیری نماید و همچنین حق جلوگیری از تکثیر استقرار اجرائات خود را تحت شرایط خاص داشته باشند؛ حقوق مربوط به پخش صدا و تصویر و ابلاغ و انتشار به عموم می‌تواند به جای اینکه به صورت جلوگیری باشد در قالب حق الزحمه عادلانه^۱ (دستمزد مبنی بر قاعده انصاف) اعمال گردد. قوانین ملی برخی کشورها به جهت طبیعت شخصی آثار و خلاقیت‌های اجراءکنندگان به آنان حقوق اخلاقی اعطاء می‌کند که بر اساس این حقوق می‌توانند از استفاده‌های غیر مجاز از نام و تصویر (تمثال) خود، تغییر و تبدیل اجرائاتی که آنها را به صورت زشت و نامطلوب معرفی می‌نماید جلوگیری کنند. برای تولیدکنندگان صوت و گرامافون این حقوق اعطاء شده تا تکثیر واردات و توزیع و کپی برداری علائم و نشانه‌های صوتی خود را اجازه داده و یا از آن جلوگیری کنند و حق دریافت دستمزد عادلانه برای پخش و ابلاغ و انتشار صفحه‌های گرامافون یا نوارهای صوتی به عموم را داشته باشند. برای سازمانهای پخش صوت و تصویر این حقوق اعطاء شده تا پخش مجدد ضبط و تکثیر آثار پخش شده آنان بوسیله رادیو و تلویزیون را اجازه داده یا جلوگیری نمایند. بر اساس برخی قوانین حقوق مضاعفی هم اعطاء شده است: به عنوان مثال، در کشورهای عضو اتحادیه اروپا در رابطه با آثار صوتی و تصویری و همچنین در رابطه با اجراءکنندگان، حق اجاره اعطاء شده است (و در خصوص اجراءکنندگان، آثار سمعی و بصری) و برخی کشورها حقوق معینی را به ارسال و انتقال (صوت و تصویر) به وسیله کابل اعطاء می‌کنند. همچنین، بر اساس موافقت‌نامه TRIPS به تولیدکنندگان آثار صوتی و تصویری (ایضاً به سایر دارندگان حقوق مربوط به صوت طبق قانون داخلی هر کشور) حق اجاره اعطاء شده است.

۵۸- کنوانسیون رم و قوانین ملی همانگونه که در مورد کپی رایت ملاحظه گردید حاوی استثنائات و محدودیتهایی نسبت به این حقوق از جمله بعنوان مثال؛ اجازه استفاده شخصی (خصوصی) و تصویری در رابطه با گزارش وقایع روز و استفاده از اجرائات یا نمایشها و آثار صوتی و تصویری حمایت شده جهت آموزش یا تحقیقات علمی می‌باشد. برخی کشورها اعمال همین استثنائات و محدودیتها را به

حقوق وابسته نیز تسری می‌دهند زیرا این نوع محدودیت در رابطه با حمایت از کپی‌رایت و همچنین امکان صدور امتیازات یا جوازهای غیر داوطلبانه در حقوق داخلی آنها پیش بینی شده است.

۵۹- بر اساس کنوانسیون رم مدت حمایت از حقوق وابسته ۲۰ سال از زمان پایان سال (۱) به ثبت رساندن (سال ثبت)، در مورد آثار صوتی و نمایشها یا اجرائاتی که از طریق آثار صوتی عرضه می‌شوند؛ (۲) اجرای نمایش (سال اجرای نمایش)، در مورد نمایشهایی که با آثار صوتی عجین و آمیخته نشده‌اند، یا (۳) اجرای پخش (سال پخش برنامه)، در مورد آثار صوتی و تصویری می‌باشد. در موافقت‌نامه TRIPS حق اجراءکنندگان و تولیدکنندگان آثار صوتی به مدت ۵۰ سال از تاریخ ثبت یا از تاریخ اجراء و حق سازمانهای پخش (صوت و تصویر) به مدت ۲۰ سال از تاریخ پخش حمایت می‌شود. شایان ذکر است بسیاری از قوانین ملی که از حقوق وابسته حمایت می‌کنند مدت زمان طولانی‌تری را در مقایسه با حداقل زمانی مندرج در کنوانسیون رم اعطاء می‌کنند.

۶۰- در مورد اعمال و اجرای این حقوق، به طور کلی تدابیر و راه‌حلها در قبال نقض حقوق وابسته مشابه همان راه‌حلهایی است که در اختیار صاحبان کپی‌رایت می‌باشد و همانطوریکه فوقاً تشریح گردید عبارتند از: تدابیر احتیاطی یا موقت، راه‌حل‌های حقوقی و مدنی، مجازاتهای کیفی، تدابیری که باید در مرزها اتخاذ و اعمال شود و تدابیر راه‌حلها و مجازاتها در قبال سوء استفاده از ابزارهای تکنیکی و فنی.

۶۱- و سرانجام جمله‌ای هم بایستی در خصوص ارتباط بین حمایت از حقوق وابسته و منافع کشورهای در حال توسعه گفت. اصلاحات یا تعابیر فرهنگی^۱ نا نوشته و ثبت نشده در سطح وسیع بسیاری از کشورهای در حال توسعه راکه به طور عام تحت عنوان فولکلور (فرهنگ عامه)^۲ شناخته می‌شوند، می‌توان تحت حقوق وابسته به عنوان اجراء نمایش یا امور برجسته^۳ حمایت کرد، زیرا اغلب این فرهنگ عامه بواسطه و از طریق اجراءکنندگان به مردم منتقل و ابلاغ می‌شود. با فراهم نمودن

1- Cultural Expression

2- Folklore

3- Performances

حمایت از حقوق وابسته کشورهای در حال توسعه می‌توانند ابزارهایی را برای حمایت از اصطلاحات و تعابیر فرهنگی گسترده باستانی و با ارزش خود نیز فراهم نمایند که این تعابیر و اصطلاحات استعاره و کنایه‌ای مبنی بر وجود و هویت آنها است و در حقیقت چیزی است که جوهره اصلی و ماهیت متمیزه هر فرهنگ از همسایگان خارج از مرز خود یا دنیای خارج می‌باشد. همچنین حمایت از تولید کنندگان صوت و سازمانهای پخش صدا و تصویر کمک می‌کند که اساس و شالوده‌ای برای صنایع ملی ایجاد شود تا قادر به انتشار اصطلاحات فرهنگی ملی درون کشور و شاید بصورت مهمتر در بازارهای خارج از کشور گردد؛ شهرت و عمومیت خارق العاده چیزی که امروزه بعنوان «موسیقی جهان»^۱ نامیده می‌شود این امر را به وضوح به اثبات می‌رساند که چنین بازارهایی وجود دارد لیکن همواره این چنین نیست که منافع اقتصادی حاصل از بهره برداری چنین بازارهایی به کشوری برگردد که این تعابیر و اصطلاحات اصالتاً متعلق به آن است. بطور خلاصه، حمایت از حقوق وابسته می‌تواند در بردارنده دو هدف باشد: هدف اول حفظ فرهنگ ملی و هدف دوم فراهم آوردن وسیله‌ای برای بهره‌برداری تجاری سودمند و پر معنی از بازارهای بین‌المللی.

۶۲- منافع کشورهای در حال توسعه در حمایت از حقوق وابسته از حمایت فولکلور فراتر رفته و وارد قلمرو توسعه و تجارت بین‌الملل می‌شود. امروزه، حوزه یا قلمروی که یک کشور از حقوق مالکیت معنوی حمایت می‌کند بطور روز افزون و اجتناب ناپذیر با حدود امکانات موجود آن کشور جهت منتفع شدن از سطوح در حال گسترش سریع تجارت بین‌الملل در کالاها و خدماتی که بوسیله چنین حقوقی حمایت شده‌اند، مقید گردیده است. بعنوان مثال؛ نقطه عطف یا نقطه تلاقی^۲ مخابرات تلفنی و غیره از مسافات دور و اجزاء و سازمانهای رایانه‌ای که فوقاً بدان اشاره شد منتج به سرمایه‌گذرای بین‌المللی در بسیاری از بخشهای اقتصاد کشورهای در حال توسعه منجمله در بخش مالکیت معنوی (البته نه فقط محدود به این مورد) خواهد شد، یا فقدان تعهد سیاسی در حمایت از حقوق مالکیت معنوی به سهولت کنار گذاشته خواهد شد. بدین ترتیب حمایت از حقوق وابسته بخشی از تصویر

1- World Music

2- Convergence

بسیار بزرگتری شده و برای مشارکت در نظام متجلی شده تجارت و سرمایه گذاری بین‌المللی که توصیف‌کننده و بیانگر قرن آینده (قرن حاضر) خواهد بود پیش شرط ضروری و لازمی گردیده است.

مرکز تحقیقات کامپیوتر علوم اسلامی

مرکز تحقیقات کامپیوتر علوم اسلامی